

Słowo wstępne

Biblijną Wieżę Babel wznosiła zjednoczona ludzkość, aby zapobiec podziałom i rozproszeniu. Opowieść o Wieży Babel łączy trzy religie Księgi. Tradycja rabiniczna uznaje jej budowę za przejaw buntu przeciwko Bogu. Koran wskazuje, że Adam nie wymyślił pierwszego ludzkiego języka, lecz mówił w języku, którego nauczył go Allah. Chrześcijaństwo wiąże mit o pomieszaniu języków z nowotestamentowym nauczaniem apostołów we wszystkich znanych językach. Motyw ludzkości używającej wspólnego języka występuje w jeszcze starszych tekstach – sumeryjskich czy wedyjskich, a etymologicznie słowo „Babel” wyjaśnić można dwojako: oznacza „zamieszanie” i „zamęt”, ale także „bramę Boga”.

Prace składające się na niniejszy tom stanowią pokłosie konferencji *Przepisywanie, różnorodność i przenikanie kultur, czyli słowiańska Wieża Babel. Przekłady, korespondencje, wzajemne wpływy*, która odbywała się od 26 do 28 października 2016 roku na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Obradom towarzyszył festiwal Słowiańska Wieża Babel, stanowiący istotny – kulturowy – kontekst dla naukowych dysput. W ciągu kilku dni uczestnicy obu wydarzeń wznosili i burzyli Wieżę Babel, rozprawiali o jej pozytywnym wkładzie w rozwój kultur, ale też o komplikacjach wynikających z trwania w różnorodnych etnicznych, językowych i religijnych enklawach. Celem spotkania była refleksja nad tożsamościowym paradygmatem kultury, a do dyskusji zaproszeni zostali badacze, pisarze, tłumacze, reżyserzy, praktycy idei z trzynastu krajów.

Konferencyjna wykładnia Wieży Babel nawiązuje do komunikacyjnej funkcji kultury, wielojęzyczności i kulturowego bogactwa. Nie sposób, mówiąc o współczesnym symbolu Wieży Babel, nie wspomnieć o Jorgem Luisie Borgesie, którego *Fikcje* (1944) wykreowały obraz świata jako niezgłębionego labiryntu, wysnionej biblioteki, Biblioteki Babel, mnożącej odbicia ludzkich losów i czasów. Borges powiada, że język jest gwarancją porozumienia i fundamentem istnienia kultury. Autorzy tego tomu z pewnością podzielają pogląd, że uczestnictwo w tym przedsięwzięciu współtworzy realną Wieżę Babel, gdyż język, chociaż czasem zawodzi, stanowi pewny i bogaty w środki wyrazu sposób komunikowania się. Przekraczając granice, konfesje i narody, pozwala współtworzyć wieżę porozumienia, dialogu oraz solidarności.

W niniejszej książce opublikowano dwadzieścia artykułów, których zakres przedmiotowy dotyczy tożsamości, języka oraz przekładu. Podjęto kwestie tożsa-

mości zarówno słowiańskiej, jak i różnych kultur narodowych, a także języka oraz strategii językowych. Autorzy analizują tożsamościowe zagadnienie z różnych perspektyw: feministycznej, w kontekście historycznych zagrożeń, w konfrontacji z Innym, jako wypadkową polityki, tradycji i mitu. Prace poświęcone prężnie ostatnio rozwijającemu się przekładoznawstwu dotyczyły różnych zagadnień praktyki przekładu (z języka niemieckiego na czeski, z angielskiego na polski, poezji polskiej na język rosyjski, w tym m.in. Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza i Wisławy Szymborskiej) oraz internacjonalizacji współczesnej polszczyzny, struktur języków słowiańskich czy konstrukcji składniowych.

Warto w tym miejscu zauważyć, iż konferencyjny Poznań to także pewna metafora Wieży Babel, gdyż tutaj miały miejsce początki polskiej państwowości, stąd szerzyła się na wschód i na zachód idea budowania mostów, międzykulturowego współistnienia oraz tolerancji. Poznańska polonistyka i slawistyka świadomie nawiązują do tej tradycji, czerpiąc jednocześnie inspiracje, a także podejmując wyzwanie kontynuacji dzieła powstałej sto lat temu Wszechnicy Piastowskiej. Tom, który oddajemy w ręce Czytelnika, wpisuje się jubileuszowym przesłaniem w tradycję międzykulturowej Wieży Babel.